

Konzervatoř v Českých Budějovicích
Témata pro ústní maturitní zkoušku z *hudební teorie*
školní rok 2025/2026

1. Hudební forma, funkční typy hudby

Pojem forma x druh. Formové typy. Složky hudebního projevu. Stavební funkce částí ve skladbě.

Pravidla melodického vedení hlasu a pravidla dvojhlasu v harmonické větě

Definice harmonie a melodiky, návaznost na kontrapunktické techniky. Zakázané a přikázané postupy v harmonické větě.

2. Elementární prvky hudebních forem

Motiv. Téma. Figura. Pasáž. Vztah motivu a figury. Antitetické téma. Ostinátní figura.

Kadence

Kadence a klauzule v hudbě 16. století versus v pojetí klasické harmonie. Chápání významu souzvuků a pojem harmonická funkce ve zmíněných obdobích. Typy závěrů dle uspokojivosti vyznění.

3. Motivická a tematická práce

Rozvíjení x přiřazování hudebních myšlenek, příklady tematicko-motivické práce. Práce s motivem a tématem v programní hudbě.

Fuga jako součást složené formy, převratný kontrapunkt

Rozdíl mezi fugou a fugatem. Výskyt a účel fugata. Princip a důvody pro použití převratného kontrapunktu. Převratný kontrapunkt před rokem 1600 versus po roce 1600.

4. Věta

Věta v hudbě. Drobná hudební věta. Periodicita v hudbě. Charakteristika periodické a neperiodické věty. Dvojperioda.

Pomocné harmonické funkce

Různé pojetí tří / pětifunkčního systému / diatoniky. Akordy o třech citlivých tónech. Příklady z praxe.

5. Malé formy

Dělení malých forem. Formy reprízové x bezreprízové. Zužování x rozšiřování malých forem. Výskyt malých forem.

Septakordy

Úprava čtyřzvuku. Charakteristické disonance. Modelové rozvody. Zrcadlení subdominanta/dominanta.

6. Velké formy

Srovnání velkých a malých forem. Dělení podle počtu dílů, dělení podle propojenosti. Zužování x rozšiřování velkých forem.

Alterace

Alterace obecně a její důvody. Nejčastější alterované akordy (druhy, metodika tvoření a použití). Návaznost na musica ficta.

7. Kontrapunktické formy

Kategorizace kontrapunktických forem. Předchůdci fugy a její vznik. Kontrapunktické formy na pomezí kategorií.

8. Fuga

Druhy fugy podle počtu hlasů a podle počtu témat. Fugové téma. Dux, comes a reperfuse. Části fugy. Protivěta, mezivěta versus spojka, těsna a prodleva. Fugato a fughetta.

9. Variace

Variace jako forma. Princip variační práce. Typy variací. Téma k variacím. Průběh a zakončení variací. Výskyt variací.

Diatonika a její harmonický materiál

Vývoj modální teorie. Církevní mody. Aplikace teorie církevních modů na vícehlas v 16. století. Vznik dur-mollového systému. Míšení tónorodů jako projev modalit v dur-mollovém systému.

10. Sonátová forma

Znaky sonátové formy. Části sonátové formy. Tonální plán sonátové formy. Historické typy sonátové formy. Podrobný průběh sonátové formy.

Příbuznost akordů

Všechny varianty vztahů terciových souzvuků, zejména tří a čtyřzvuků. Příklady z praxe.

11. Rondo

Rondo žánr x forma. Znaky ronda. Rondové typy. Vlivy sonátové formy na rondo.

Změna tóniny

Modulace, vybočení, tóninový skok. Typy modulace, jejich specifika, tvoření, užití. Příklady z praxe.

12. Cyklické formy

Pojem cyklus. Dělení cyklů podle soudržnosti a jejich charakteristika. Cykly cyklů.

Kompoziční techniky a styly v hudbě 16. století

Hlavní typy mší z kompozičního hlediska. Motetová technika a její uplatnění v hudebních druzích 16. století. Palestrinovský a lassoovský styl, madrigalový a chansonový styl.

13. Suitový cyklus

Suitový cyklus a jeho historické typy. Příklady suit hudby poklasické. Suita v programní hudbě. Suita z jevištní hudby.

Souzvukové třídy a druhy

Pojem akord. Rozdělení souzvuků na terciové a ostatní. Zahušťování, cluster. Ostatní vlastnosti akordů (poloha, rozloha aj.). Příklady z praxe.

14. Barokní suita

Charakteristika kmenových tanců suity a jejich forma. Možnosti rozšiřování suity. Tonální plán suity.

Latentní vrstvy

Princip latentní harmonie a latentního vícehlasu.

15. Sonátový cyklus

Pojmy – sonátová forma, sonátový cyklus, sonáta. Dělení sonátových cyklů. Stavba sonátového cyklu. Myšlenkové sepětí sonátového cyklu. Charakteristika třívětého a čtyřvětého sonátového cyklu.

Mimotonální funkce a jejich řetězení

Mimotonální dominanta, subdominanta, řetěz, jádro. Příklady z praxe.

16. Sonáta

Barokní sonáta – typy, stavba, forma, charakteristika. Triová sonáta. Sólová sonáta. Klasická cyklická sonáta. Moderní sonáta.

Syntéza kontrapunktu a harmonie, číslovaný bas

Polyfonie versus homofonie a jejich syntéza. Doba a důvody vzniku číslovaného basu. Praxe realizace číslovaného basu. Značky a jejich význam.

17. Koncert

Koncertantní princip. Barokní vokální, sólové a skupinové koncerty. Instrumentální koncert klasicismu a romantismu. Koncertantní symfonie. Koncert ve 20. století. Modifikace sonátové formy v koncertu staršího typu.

Imitace

Imitace jako kontrapunktická technika. Druhy imitací. Imitace versus kánon. Vznik prolamované sazby jako nový způsob imitační práce.

18. Kombinované a volné formy

Podstata kombinovaných forem. Dělení kombinovaných forem podle členitosti, dělení kombinovaných forem podle stupně prolnutí. Volné formy. Uplatnění kombinovaných a volných forem.

Melodické tóny

Melodické tóny v nauce o harmonii a kontrapunktu. Melodické tóny v renesančním kontrapunktu versus v harmonickém kontrapunktu. Geneze, role, kategorizace a druhy melodických tónů.

19. Hudba taneční a užitková

Umělecké zpracování tanců. Klasický menuet. Společenské tance 19. století. České tance 19. století. Moderní americké tance 20. století. Pochod, hudba na způsob pochodu.

Hlavní a vedlejší harmonické funkce

Pojem harmonická funkce. Hlavní a vedlejší funkce v durových a mollových tóninách, citlivé tóny.

20. Programní hudba

Absolutní x programní hudba. Možnosti vyjádření mimohudebních momentů v hudbě. Hudební symboly a asociace. Druhy a formy programní hudby. Hudební utváření a problematika formy symfonické básně.

Cantus firmus

Pojem cantus firmus. Cantus firmus versus hudební citát. Cantus firmus jako prostředek pro sjednocení cyklu a jeho zpracování v 15. a 16. století. Způsoby výskytu a funkce cantu firmu po roce 1600.

21. Scénické hudební druhy

Forma opery. Opera číslová x prokomponovaná. Opereta. Balet dějový x doplňkový. Scénický melodram starší x melodram 19. století. Muzikál a další druhy hudebního divadla se zřetelem k formové výstavbě.

Konsonance a disonance v kontextu hudební horizontály a vertikály

Historický vývoj chápání libozvučnosti intervalů, souvislost s hudební akustikou. Emancipace disonance. Terminologie intervalových postupů v melodice. Uplatnění při stavbě melodie i souzvuků.

22. Historické typy a druhy písní a jednohlasých i vícehlasých zpěvů

Píseň ve středověku – barová forma, písňové typy ve 14. století. Písňové typy v 15. a 16. století (počet hlasů, stavba, forma). Píseň s generálbasovým doprovodem v baroku.

Kontrapunktické styly

Nástin vývoje kontrapunktu napříč hudebními slohy. Rozdíl mezi lineárním a harmonickým myšlením v kontextu kontrapunktu. Hlavní znaky jednotlivých kontrapunktických stylů.

23. Vokální hudební druhy

Recitativ – typy. Árie – typy, forma. Vztah recitativu a árie, arietta, arioso. Píseň, písňové typy, dělení písní, forma písní.

Kontrapunkt a jeho druhy

Definice kontrapunktu. Členění kontrapunktu podle počtu hlasů a rytmických poměrů mezi hlasy. Princip neimitačního a imitačního, jednoduchého a převratného kontrapunktu. Víceproudý kontrapunkt.

24. Vokálně-instrumentální hudební druhy

Barokní kantáta světská x duchovní. Novější a moderní kantáta – stavba, forma, obsazení. Barokní oratorium – typy. Pobarokní oratorium. Pašije – srovnání s oratoriem, typy pašijí. Mše a její zhudebnění, příklady vícehlasých zpracování v renesanci, kantátová mše. Stavba requiem.

Značky v nauce o harmonii

Přehled terminologie k tématu na podkladu příkladů z praxe.

25. Hudební formy v tvorbě 20. století

Tradiční formové typy v novější hudbě. Nové pojmy pro motiv a téma, nové pojmy pro pracovní způsoby. Hledání nových možností formování hudebního materiálu.

Pojetí tonality a nový typ linearity ve 20. století

Zvláštní souzvukové druhy a jejich úpravy v hudbě 20. století. Bitonalita, polytonalita, moderní modalita, volná versus přísná atonalita. Dodekafonie, (multi)serialismus a mikropolyfonie.